

En bemærkelsesværdig livshistorie

Steen Møller er født og opvokset i Moseby i Vendsyssel, hvor hans forældre havde et mindre gartneri, hvor det forventedes at alle hjalp til. Steen er den anden yngste ud af en søskendeflok på 7 stk.

Steen havde stor mod at prøve nyt, så efter HF, var han et års tid på Danfoss, derefter 12 måneder i et kombineret skovbrug og landbrug. Og da han havde en stor udlængsel, tog han på Den Rejsende Højskole, og tog med højskolen til Indien i 1974

Efter opholdet her søgte han nogen der ville lave fælleslandbrug, og i en annonce, så han at der var to unge fyre der søgte andre til at være med i etableringen af et større fælles landbrug (Andelslandbrug) Til det andet møde i Yding, mødte der 50 op, og de dannede "Jordbrugsgruppen", som eksisterede i en del år, hvor folk der havde en alternativ indgang til landbrugserhvervet mødtes. Det var bl.a. igennem denne gruppe at de var nogle stykker, der arbejdede videre med ideen om andelslandbrug.

Denne gruppe deltes i 1977, Flemming Olsen, Jørgen Tranbjerg, Kristen Degn og Åge Markvard Andersen, som alle havde det grønne bevis, købte en større gård ved Hoven i Vestjylland, som blev kaldt Dyrvig Andelsbrug. Den anden halvdel af gruppen, Frederik Djernæs, Kirsten Olsen, Steen Møller og Connie Olesen, købte et mindre landbrug i Salling, hvor de ville prøve det med at drive et landbrug i fællesskab.

Det gik fint med det lille landbrug og gruppen blev gradvis udvidet, så da de besluttede at købe en større gård var gruppen blevet til 8, nemlig de 4 ovennævnte, samt Mette Bak-Hansen, Ejnar Rindom Madsen, Peter Bay Knudsen og Søren Jacobsen. Det var svært at finde egnede større gårde, men de fandt en i Sdr. Felding på 100 ha., som de købte og kaldte Søgård Andelsbrug.

For Steen og Søgård-gruppen, var det vigtigt at ideen om fælleslandbrug blev udbredt, så mange flere i landbruget kunne se at det var en alternativ måde at drive og eje fremtidens landbrug på og dermed også hjælpe med generationsskifte. Ideen var at det ikke var hele gården der skulle handles ved hvert generationsskifte, men at det kun var et andelsbevis for den enkelte der skulle handles.

Søgård Andelsbrug

Søgård-gruppen tog sammen med andre initiativ til at lave flere højskolekurser, bl.a. på Vestjyllands Højskole, hvor der blev fortalt om fællesdrift og hvor mange mødte op for at blive inspireret og diskuterer muligheder for et fremtidig landbrugserhverv.

For os der igennem årene var med i Søgård Andelsbrug, var Steen en stor inspirationskilde, der havde svar og ideer til mange af de udfordringer vi stod overfor, specielt i de første år af 1980-erne. Vi havde et rigtig godt samarbejde, og som Steen formulerer det, (noget han har tænkt over senere), var det sammenhængen mellem "Hoved, hånd og hjerte", som medfører handlekraft. Det gjorde os stærke og gav os et stort sammenhold i gruppen, og det på trods af stor økonomisk modgang i de første 2-3 år.

Ideen for Søgård-gruppen havde hele tiden været at vi også ville lave en landbrugsskole, men som økonomien på Søgård så ud i de første år, var der ikke penge i overskud til et sådant projekt, og desuden skulle landbrugstoppen godkende en ny højskole, og dem havde man lagt sig ud med pga. uenighed om deres krisehåndteringen i landbruget.

Så det var ikke så nemt.

Steen gik ned med dårlig ryg, og fik dermed også mere tid til at tænke over nye muligheder, og da Sdr. Feldings småbørnsskole på Trolldhedevej (i dag Sdr. Feldingvej) blev nedlagt og skulle sælges gik Steen Møller og Ejnar Rindom i forhandling med kommunen om overtagelse af skolen, med henblik på at etablerer en højskole.

De aftalte en pris på 350.000 kr. på et pantebrev, der var rente og afdragsfri i 5 år.

Derved var skolen erhvervet, men der var ikke umiddelbart penge til ombygning og tilbygning, det skulle der skaffes kapital til.

Christian Thuesen daværende postbud og lokal vurderingsmand for Kreditforeningen hjælp med et lån, også SID var behjælpelig med stor økonomisk støtte til projektet, ligesom der kom en del andre store og mindre støttebeløb ind på kontoen.

Den 31. august 1984 blev højskolekredsen stiftet, med 154 medlemmer som ved udgangen af 1985 var vokset til 353 betalende medlemmer.

Højskolen blev lavet, bl.a. med det formål af fremme forståelsen mellem land og by og skabe dialog om landbrugets økonomiske og produktionsmæssige vilkår, forbrugernes krav og miljøproblemer m.v.

Egentlig var det ikke Steens mening at det ikke skulle være en godkendt højskole under højskoleloven, med alt hvad dette ville indebære af restriktioner. Men i bestyrelsen var der flertal for opstart af højskole under højskoleloven, og godkendelsen kom endelig 1. november 1986.

Inden godkendelsen af højskolen, var der blevet bygget 2 elevhuse, og der var lavet et nyt stort køkken i de eksisterende bygninger.

Sdr. Felding Højskole 1988

Det var ikke fra begyndelsen klart at det var Steen Møller, der skulle være forstander, men der kunne ikke umiddelbart findes en anden forstanderkandidat, derfor blev det Steen der skulle prøve kræfter med forstandergerningen. Det krævede dog at han skulle have erfaring med drift på en kostskolevirksomhed, derfor fik han midlertidig ansættelse på Den Økologiske Landbrugsskole i Nordjylland.

Det var et hårdt slid for Steen at stå i spidsen for opstarten af højskolen, og det havde da slet ikke gået uden ihærdig medvirken fra en fast gruppe på højskolen, samt stor frivillig hjælp fra skolekredsen.

Til det første højskolehold fik man ikke mere end 12 elever og da de skulle op på 18 årselever, valgte man at køre uden tilskud de første 2 måneder. men allerede i midten af 1987 måtte Steen og co. kaste håndklædet i ringen, det var ikke muligt at få elever nok til at opfylde kravene fra kulturministeriet.

Efter hårdt benarbejde ikke mindst fra Steens side, fik man SID til at gå ind skolearbejdet, og med en meget større kapital i ryggen kom der igen gang i Sdr. Felding Højskole og med en ny forstander.

Steen arbejdede efterfølgende et år på institutionen Lyng og var 4 måneder på Grønland, hvor hans kone Connie Olesen havde fået arbejde som laborant.

Fra midten af 1988 til 1992 havde Steen et lærerjob på De Økologiske Landbrugsskole i Nordjylland, hvor han bl.a. med succes underviste i problem-orienteret projektundervisning. Men også her led han forfærdelig af ondt i ryggen og det endte med en diskusprolaps i 1991 og operation, hvor han kom på stue med 2 af sine brødre, som samtidig havde fået en diskusprolaps. Da han ikke fik sovet så meget i et par år pga. dårlig ryg, læste Steen en masse om filosofi og sociologi og gik på Jysk åben Universitet hvor han her lærte noget om humanøkologi og filosofi. Her fik Steen lært at verden kunne skrues sammen på en anden måde. For Steen var præmissen for at han kunne være med til at forandre verdenen at han fremover ville være gældfri, så det ikke kun var økonomien der skulle styre, og at man i stedet for en kamp mod naturen, skulle arbejde med naturen og være affaldsfri og gældfri.

For at få mere fysisk gang i sin krop tog Steen i 1991-92, 3 måneder på Gerlev Idrætshøjskole.

I 1992 vendte Steen og Connie tilbage til Sdr. Felding og Søgård Andelsbrug. Her fik Steen tilladelse til at bygge et hus på Søgårds jord. Og det blev et kæmpe hus, bygget med halm og ler og rundtømmer. Byggeriet blev finansieret ved en opsparing på 300.000, og de levede af Connies arbejde og Steens foredrag og kurser om alternativbyggeri. Huset var nok lige stort nok, og da Steen og Connie blev skilt mit i processen, fik Steen en ny nedtur, som varede et par år, men byggeriet blev færdigt og står der stadig og er nu solgt til familien Helle og Jonas Skovkonge, som er meget glad for at bo i det alternative hus.

Huset på Blåbjergvej Foto 2020

Steen har også stået for bygning af Halmhuset i Præsteskovene, som blev bygget som led i et højskolekursus i 2003 på Sdr. Felding Højskole.

Rejsegilde for Halmhuset i 2003

Halmhuset 2013

Det alternative byggeri med ler og halm, blev hurtigt kendt viden omkring, og i flere år har Steen stået for byggekurser på Brenderup Højskole på Fyn.

Det var også i de år, hvor ideen om Friland opstod. Og sammen med sin daværende kæreste Dorthea Arnfred, fik de samlet en del mennesker, hvor kærneværdien skulle være "Bæredygtighed, gældfrihed og en levende landsby. Der blev købt et større stykke jord ved Feldballe på Djursland, hvor der blev bygget alternativt, bæredygtigt og billigt med naturens materialer og genbrugsmaterialer, og uden at låne penge,

[Friland Andelsforening](#) blev stiftet i 2002, og efter 3 udvidelser, rummer den i dag 45 huse med 140 beboere, med rigtig mange børnefamilier, som har bevirket at gennemsnitsalderen i Feldballe er faldet til 37år.

Billedet er fra 2012, og der er bygget en del huse siden

En af Frilands målsætninger er gældfrihed. Ønsket er at bygge og leve med lave omkostninger og opnå økonomisk frihed.

Beboerne på Friland kan ikke optage lån med sikkerhed i jorden eller husene, og priserne på husene bestemmes ud fra et maksimum for at undgå spekulation i værdistigning.

Steen byggede et mindre beboelseshus her, med et drivhus tilknyttet hvor gødningen kommer fra husets kloakvand og kompost. Opvarmningen er en [masseovn, hvor der eksperimenteres med røgvaskning](#), så der ikke kommer nogen uønskede partikler, f.eks. flyveaske og syrer.

I 2015 var Steen sammen med en håndfuld andre, initiativtagere med til opstart af [Grobund](#), som efterfølgende i 2018 har købt en større fabriksbygning ved Ebeltoft.

Fabriksbygning i Ebeltoft

Formålet/drømmen med Grobund er: *Et fællesskab, hvor vi tager vare på hinanden og den Jord, vi bor på - drømmen om bedre tid og mindre rotteræs, iværksætter og selvstændighed - drømmen om at bygge og bo off-grid og være gældfrie, affaldsfrie og selvforsynende.*

Steen er lige nu, sammen med andre, i gang med opstart af en virksomhed, som skal lave færdig producerede elementer af halm, ler og træ, som kan bruges til bygning af huse.

Steen, som nu er folkepensionist, har fået et deltidsjob på Århus Universitet, hvor han underviser de ingeniørstuderende i genbrug, genanvendelse og reparation, og som foregår ved problemorienteret projektundervisning.

Ja selvom Steen har nået pensionsalderen, er han absolut ikke færdig med at udvikle nye ideer til hvordan vi kan leve på en økologisk bæredygtig måde i fremtiden. Og det skal være hvor det er sammenhængen mellem "Hoved, hånd og hjerte" der er definerende for vores liv.

Steen som er en projektmager af guds nåde, er sammen med sin kæreste Mette W. Ramsgaard allerede i gang med at udvikle ideer til et nyt projekt, men det vil vi nok hører mere om senere.

Skrevet af Mogens Nielsen SdrFelding.dk